

ПОЗИТИВНЫЕ
ИМПУЛЬСЫ
от
ЛЮДЕЙ

ПЕРЕМЕН
ЖЕЛАННОЕ
Решение

«ГРОМАДА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ»: Ключові тенденції та фактори розвитку освіти дорослих

KNOWLEDGE IS CREATED AMONG SUBJECTS SEEKING MEANING, PARTICIPATION AND LEARNING

... ЗНАННЯ СТВОРЮЮТЬСЯ СЕРЕД СУБ'ЄКТІВ,
ЯКІ ШУКАЮТЬ СЕНСУ, УЧАСТІ ТА НАВЧАННЯ

SOLVEIG NORDTOMME

- 4 Про проект «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь».
- 6 Основні освітні напрями проекту.
- 8 **Левко Довган:** Простори для живої комунікації в громадах
- ОСВІТА ДОРОСЛИХ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ**
- 10 **Роман Дрозд:** Як зробити освіту протягом життя цінністю для громади?

ЯК ДОРОСЛІ НАВЧАЮТЬСЯ?

- 12 **Наталка Проць:** Що треба пам'ятати, коли працюєш в освіті дорослих?
- 14 **Наталка Юрчук-Нечаєва:**
Дорослі вимагають складніших запитань.
- 16 **Марися Рудська:** Милуватися і вивчати.
- Освіта дорослих у науково-методичному контексті**
- 18 Теорія експериментального навчання Д. Колба

- 20 Кого навчають Центри освіти дорослих?
- 22 **Освіта дорослих у контексті розвитку креативних індустрій**

РЕЗЮМЕ МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ЗУСТРІЧІ

- 24 10 найважливіших тенденцій, які впливали на розвиток освіти дорослих 2017 року.

- 26 Коментарі експерта: **Володимир Александронець.**
- 28 Коментарі експерта: **Даніела Падуре.**
- 30 Коментарі експерта: **Дмитро Чепурний.**
- 32 Коментарі експерта: **Богдан Тихолоз.**

- 34 DVV International: місія та напрями діяльності.
- 35 ГО Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток»: місія та напрями діяльності.

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

У сучасному світі з'явилися можливості для того, щоб навчатися не тільки заради диплома. Змінюється сам принцип розуміння цінності освіти: хочеш розвиватися – заповнюєш прогалини знань корисним і цікавим, інвестуєш свій вільний час у навчання та одержуєш від цього задоволення. Процес не є примусовим і дуже відрізняється від того, до чого звикли всі, хто навчався в радянській школі.

Ця збірка містить ключові тези про особливості навчання впродовж життя, про те, які тенденції впливали на освіту дорослих на локальному та регіональному рівнях 2017 року, про трансформації, що відбуваються з людьми, коли вони навчаються, і про те, що виграє громада, місто, регіон, коли люди навчаються.

Запрошуємо Вас до розмови, дискусії та співпраці!

Команда проекту «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь»:

Юлія Голоднікова,
Галина Шамкова,
Вероніка Гарбуз,
Яна Драговенко,
Даніела Падуре.

ПРОЕКТ «ГРОМАДА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ ЧЕРЕЗ АКТИВНУ ГРОМАДСЬКУ УЧАСТЬ» ПОСИЛЮЄ МЕРЕЖУ ОСВІТНІХ ЦЕНТРІВ У ДЕСЯТИ МІСТАХ УКРАЇНИ І П'ЯТИ РЕГІОНАХ МОЛДОВИ ТА РОЗВИВАЄ ПОТЕНЦІАЛ ЛОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Проект «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь» – спільна ініціатива ГО «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» і DVV International в Україні, спрямована на розвиток партнерства в локальних громадах України та Молдови через поглиблення знань і вдосконалення навичок активістів громадянського суспільства, представників місцевих закладів культури, органів влади в рамках культурно-освітніх ініціатив, орієнтованих на підтримування культурного розмаїття і просування інноваційних підходів до освіти дорослих.

Пріоритетні цільові групи проекту

«Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь»:

- Неурядові організації та лідери НГО, які ведуть активну діяльність у напрямі міжінституційної співпраці, з підтримки культурного розмаїття і відкритого діалогу, міжрегіонального і культурного партнерства для розвитку локальних спільнот.
- Фахівці, які працюють у закладах культури і мають активну життєву позицію, розуміють проблеми/виклики соціокультурної ситуації свого регіону, зацікавлені в одержуванні організаційної та методичної підтримки в інноваціях на базі інфраструктури державних культурних інституцій.
- Представники державних органів влади, які здійснюють інституційну підтримку регіонального розвитку, культурного розмаїття, освіти дорослих, міжрегіонального і культурного партнерства.

**Пріоритетні напрями
15 мікропроектів в Україні
та Молдові:**

- Гармонізація міжкультурних, міжетнічних і міжрегіональних стосунків в Україні.
- Актуалізація освітнього, інноваційного та комунікаційного потенціалів культури.
- Розширення функцій культурних інституцій (будинків культури, музеїв, театрів, бібліотек, клубів, художніх галерей та ін.) відповідно до сучасних потреб суспільства, зокрема освітніх потреб дорослих, і створення мультифункціональних просторів для реалізації культурних ініціатив та освітніх проектів.
- Зміцнення потенціалу горизонтальних зв'язків у локальних громадах, спрямованих на толерантне ставлення та недискримінацію представників різних соціальних груп.
- Розв'язання проблем, що впливають на соціальну адаптацію та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб.
- Розширення демократичної участі населення у розв'язанні проблем сталого місцевого розвитку через зміцнення партнерства та реалізацію різноманітних культурно-освітніх ініціатив.
- Створення підґрунтя для формування і довгострокової діяльності центрів освіти дорослих на базі закладів культури.

ОСНОВНІ ОСВІТНІ НАПРЯМИ ПРОЕКТУ:

- Проектний менеджмент
- Громадянська освіта
- Соціокультурна анімація громад
- Розвиток інновацій на локальному рівні

ТЕМАТИКА НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ, РЕАЛІЗОВАНИХ УПРОДОВЖ 2017 РОКУ

Навчальні програми для представників мережі освіти дорослих в Україні:

- Забезпечення сталості надання освітніх послуг за кошти місцевих бюджетів.
- Співпраця громади та місцевої влади: розроблення та впровадження стратегії освіти дорослих.
- Формування політики на місцевому рівні.
- Розвиток соціальних підприємств: досвід та перспективи.
- Вступ до освіти дорослих.
- Освітні ресурси музеїв і бібліотек для розвитку навчання дорослих.

Навчальні програми для представників всіх цільових груп:

- Організаційний розвиток і стратегічний менеджмент.
- Критичне мислення та медіаграмотність.
- Фінансова грамотність.
- Екологічна грамотність.
- Критичний урбанізм.
- Інклюзивні практики в освіті дорослих.
- Робота з різноманіттям.
- Запобігання конфліктам у родинних стосунках.
- Програми з професіоналізації комунікативних навичок музейників і бібліотекарів.
- Мистецькі програми: фотошкола, театральні, кіно- та артстудії.
- Предметний дизайн.

Проект «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь» поширює досвід найкращих практик в інші регіони та передає знання від покоління до покоління, від одного міста до іншого. Так, крок за кроком, об'єднуючись в мережу й орієнтуючись на успішні європейські практики, ми формуємо простір, що навчається. Стратегія проекту «Громада, що навчається...» не просто перегукується з європейським концептом «Learning Community», а поширює його на пострадянський простір.

Оскільки демократичний розвиток безпечних, освічених, відкритих до діалогу громад – один з пріоритетів регіональної політики європейських країн, Learning Community – Learning City – Learning Region – це і гасло, і шлях до оновлення регіону Східної Європи.

Проект «Громада, що навчається: трансформація конфліктів в Україні та Молдові через активну громадську участь» об'єднав представників неурядових організацій, культурних закладів, експертів, консультантів з України, Молдови, Німеччини, Польщі, Білорусі. Ми пишаємося такою географією і потенціалом співпраці, яка змінює якість життя людини.

© ЛЕВКО ДОВГАН,

тренер,
координатор навчальних
програм Західноукраїнського
ресурсного центру (ЗУРЦ),
м. Львів

ПРОСТОРИ ДЛЯ ЖИВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ГРОМАДАХ

Колись давно в Данії жив собі Грюндтвіг. Миколай Фредерик Северин. В поважному віці він носив таку собі скандинавську, даруйте за спрощення, бороду. Був протестантським пастором і поетом. Натомість увійшов в історію як автор ідеї народних університетів, які мали б стати «школою для життя» для данців на противагу вже неефективній традиційній системі освіти. Саме завдяки йому згодом з'явилось «навчання впродовж життя». Грюндтвіг писав про те, що потрібно навчати «живим словом», а ще вважав, що селянин, який садить біля хати квіти і читає поезію, робить краще масло. Його ідеї досі актуальні й дають добрі плоди в народних університетах. Тобто не тільки в тих, які ми знаємо з навчальних поїздок до Німеччини, Швеції, Данії, а всюди, де дорослі з доброї волі збираються під одним дахом, щоб разом чогось навчитись.

Звертаючись до нас, сьогодні сущих, Грюндтвіг напевне мав би клопіт з формулюванням рецепту доброго масла. Натомість, як на мене, «школа для життя» з живим словом не списана з рахунків. І цей концепт можна й потрібно реалізовувати в різних форматах і різними формами. Важливо, щоб ми, а тобто ті, хто вважає себе тренерами та експертами в навчанні дорослих, вміли «почути» свої аудиторії. Щоб ми спромоглися

КОМАНДА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ
 ПЕРШОЮ В УКРАЇНІ ІНІЦІЮВАЛА РОЗРОБКУ СТРАТЕГІЇ
 ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ТА В ПАРТНЕРСТВІ З ТКЯ «ГОСТИНЕЦЬ»
 ІНТЕГРУВАЛА ЦЕЙ ДОКУМЕНТ У СТРАТЕГІЮ РОЗВИТКУ
 НОВОЯВОРІВСЬКОГО РАЙОНУ.
 З 2012 РОКУ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР Є
 ЧЛЕНОМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

сконструювати курс, тренінг, заняття, відповідаючи на їхні запити. Щоб усі ці вправи, лекції, візити, рефлексії працювали у свій спосіб на підвищення якості життя наших дорослих учасників. І, звичайно, відповідали на виклики часу, в якому живемо.

Останні десять років мені доводилось організовувати, проводити чи просто бачити різні заняття для дорослих у різних місцях по всій країні. Дозволю собі сказати, що ми «ростемо» і «набираємо ваги». Тренінги, літні школи, театральні постановки, мистецькі перформенси, центри освіти дорослих у бібліотеках чи будинках культури, мандрівні народні школи і відкриті університети – це андрагогічно класно. Ці випробувані або й нові моделі, які ми створили самі, вже роблять навчання в дорослому віці привабливішим та й просто цікавішим. Звичайно, немає меж для вдосконалення, але ми справді вже багато можемо і вміємо.

І ще кілька слів про «живе слово». Мені здається, що сьогодні, коли сфера безпосереднього спілкування стрімко звужується, а звична колись розмова, та, що з голосом, поглядом і потиском руки, стає ексклюзивом і розкішшю, наші майданчики мають особливий сенс. Всі локації, які ми створили і плекаємо, можуть стати просторами для живої комунікації в наших громадах. Переконаний, що на це є запит від наших потенційних учасників. Від тих, що вже дорослі.

© РОМАН ДРОЗД,

заступник виконавчого
директора з розвитку,
Благодійна організація «Світло надії»,
м. Полтава

Як зробити освіту протягом життя цінністю для громади?

Все нове починається з інформування та тестування: ви зустрічаєтеся з людьми, розмовляєте про потреби і спільно ухвалюєте конкретні рішення. Оскільки освіта дорослих – це інструмент, що допомагає розвивати і потенціал окремої людини, і громади – треба навчитися бачити її у контексті соціальних сервісів та їх підтримки з боку держави.

Першим кроком на цьому шляху можуть стати інструменти адвокації. Практика роботи нашої громадської організації свідчить, що аргументовано вести діалог з представниками органів виконавчої влади або органами місцевого самоврядування та вносити конструктивні пропозиції треба через використання аналітичної довідки.

Пропонуємо скористатися нашим досвідом і підготувати такий документ.

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ

Орієнтовна структура аналітичної довідки

Кому: Голові РДА/міськвиконкому

Аналітична довідка щодо пріоритетів розвитку системи освіти дорослих

1. Вступ (не більше 0,5 сторінки)

2. Аналітична частина

2.1. Аналіз ситуації щодо освіти дорослих за останні п'ять років, тенденції та динаміка, зокрема зазначити в Україні та ЕС:

- європейський і світовий досвід формування і розвитку системи освіти протягом життя;
- стан розвитку системи освіти протягом життя в європейських країнах;
- основні типи навчання, що є формоутворювальними для системи освіти протягом життя;
- скільки потенційних здобувачів (кількість та цільові групи) послуг у сфері освіти дорослих є на території району/ міста сьогодні;
- скільки осіб (кількість та цільові групи) фактично одержують соціальні послуги в сфері освіти дорослих (за будь-які кошти – бюджетні, донорські, інші).

2.2. Прогноз позитивних змін у разі запровадження системи освіти дорослих на території району/міста. (0,5-1 сторінка).

2.3. Аналіз інфраструктури/потенціалу надавачів послуг у сфері освіти дорослих (скільки надавачів, зокрема державних і недержавних, територія покриття послугами, кадрове забезпечення тощо). (1-1,5 сторінки)

3. Пропозиції:

3.1. Пріоритети розвитку системи освіти дорослих на 2018-2020 роки:

- перелік послуг/заходів, за результатами визначення потреб;
- перелік соціальних груп та/або орієнтовну чисельність окремих категорій осіб, які є потенційними одержувачами послуг;
- орієнтовний обсяг фінансування у 2018 році за рахунок бюджетних коштів або коштів, які інвестує ви.

3.2. В яку районну/міську стратегію/програму запропоновано включити заходи з розвитку системи освіти дорослих:

Або – в програму, яка вже є (зазначити номер рішення сесії районної/міської ради, назву програми).

Або – у нову програму (зазначити назву програми та перспективи її ухвалення до кінця 2018 року), (обсяг – 1 сторінка).

© НАТАЛКА ПРОЦЬ,

виконавчий директор
Громадської організації «Центр
просвітництва та розвитку людини»,
Давидівська об'єднана територіальна
громада, Львівська область

ЩО ТРЕБА ПАМ'ЯТАТИ, КОЛИ ПРАЦЮЄШ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ?

Перше. Не ігноруйте співпраці з соціальними партнерами. Важливими союзниками є органи місцевого самоврядування, церква.

Друге. Не створюйте шаблонних програм. Програми мають бути цікаві та корисні, конкретні, під запит цільової аудиторії.

Третє. Дбайте про інформацію. Кейси, які пропонуються в процесі навчання, мають бути актуальними. Важливо стежити за змінами й тримати «руку на пульсі». Адже ми відповідаємо за надання та тлумачення суспільно важливої інформації.

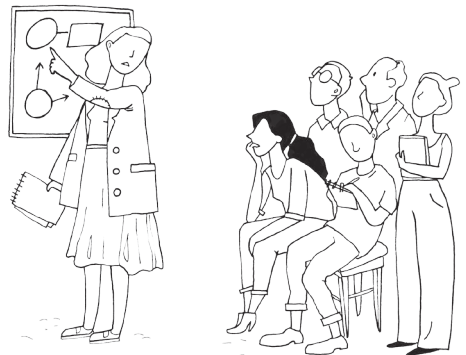
Четверте. Співпрацюйте з соціальними партнерами, до яких належать територіальні центри соціального обслуговування населення, центри зайнятості тощо. Освіта дорослих має бути включена до процесів соціального замовлення. Маємо знати про потенційні джерела ресурсів.

П'яте. Розвиток у дорослих емоційного інтелекту. Це дуже важливий аспект. Поразки, «домашня робота над помилками», сприйняття себе, ставлення до оцінок і критики інших – на все це треба зважати, а не тільки давати знання. І річ не в модних методах, а в тому, щоб розвивати сприятливе середовище для навчання, робити це грамотно, турбуючись про реальний розвиток людини, а не утопічне бажання побачити її ідеальною.

ЯК ДОРΟΣЛІ НАВЧАЮТЬСЯ?

Робота групи з Молдови під час Міжрегіональної партнерської зустрічі «Освіта дорослих у контексті розвитку креативних індустрій», Київ, 14 листопада 2017 року.

© НАТАЛІЯ НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК,

доцент ЧНУ ім. Ю. Федьковича,
кураторка та викладачка
програм для дорослих у
«Відкритому університеті»
міста Чернівці

ДОРΟΣЛІ ВИМАГАЮТЬ СКЛАДНІШИХ ЗАПИТАНЬ

Коли ти приходиш в аудиторію дорослих, то повинен чітко знати, що саме ти хочеш сказати. Повинен бути адаптивним, адже можуть бути різні запитання, різні реакції, маєш бути готовим до того, що людина просто встане і вийде з аудиторії.

Є люди, які будуть грати тільки на публіку. Особливо в невеличкому місті. Вони говоритимуть те, що вважають за потрібне, а зовсім не те, як вони вважають насправді. Втім – вони теж учасники навчального процесу. І ми мусимо на це зважати. Не можна нікого змушувати до відвертості.

... Багато хто з дорослих учнів прийшов в аудиторію тільки тому, що потребує спілкування, хоче, щоб його почули, бо має потребу в самоідентифікації.

Тому, якщо люди вже прийшли, і ви їм пропонуєте якісь курси для навчання, то треба бути свідомим того, що ваші студенти хочуть збагнути сенс чогось (чи то конкретного знання, чи просто спілкування, самопрезентації, чи звільнення себе від страхів, комплексів). Вони не йдуть до психолога, швидше – до церкви. І то не заради сповіді.

Дорослі вимагають складніших запитань і розлогіших відповідей. Дуже важливо дати дорослим слухачам базову інформацію, щоб вони зрозуміли якісь системні речі.

ЯК ДОРΟΣЛІ НАВЧАЮТЬСЯ?

На заняттях треба подбати про психологічно комфортну атмосферу. Адже кожний слухач хоче відчувати, що його цінують, тому треба дати йому зрозуміти, що ми не просто віримо в його потенціал, а бачимо його.

З дорослими треба мислити колективно і спільно робити висновки. В цьому сенсі відкривається безліч можливостей для обміну досвідом і передавання знань. І, мабуть, після колективних рефлексій можна буде починати нове інтерв'ю – про синергію і натхнення.

І ще... Для розвитку освіти дорослих, дуже потрібна підтримка близьких, тих, хто не бере участі безпосередньо у процесах навчання, але є твоєю референтною групою, ті, хто в тебе вірить.

© МАРИСЯ РУДСЬКА,

ілюстраторка,
кураторка освітніх та арт-проектів,
художниця в Art&Science журналі
«КУНШТ»,
м. Київ

Що станеться, якщо запропонувати сучасній людині намалювати рослину, роздивитися її, пройти екологічною стежкою в заповіднику, більше дізнатися про захист навколишнього середовища? Чи стане вона відповідальнішою за природну спадщину? Громадська організація «Кременецька екологічна ліга» вважає, що так, і має цікавий досвід проведення різноманітних волонтерських акцій та дій, спрямованих на розвиток екологічної грамотності. Художниця-ілюстраторка Марися Рудська запропонувала новий формат – «природниче малювання».

Назва «Школа природничого малювання», можливо, звучить трохи дивно. Але тільки для тих, хто ніколи не малював у парку чи в лісі, не ходив зі скетчбуком вулицями та не записував своїх нотаток про найцікавіше. Такий підхід пов'язує малювання, спостереження і мислення, і в будь-якому разі, може дати людині поштовх до розвитку візуального бачення, самовираження, концентрації уваги. Гадаю, що цей досвід потрібний кожному, незалежно від того, малює він чи ні.

Чого ми навчалися у «Школі природничого малювання», яких навичок набули?

– Передусім польового малювання, технік скетчингу, композиції природничої ілюстрації, працювати з пропорціями, формами і деталями, набули навичок спостереження, інтерпретації та інтерактивного спілкування... А ще, і це дуже важливо, відчувати природу і турботливо ставитись до неї як до живого.

Моя перша професія – журналістика. Так, мені подобається писати, подобається робота з текстом, особливо з його формою. Але я завжди малювала. Спочатку це були якісь мої емоційні повідомлення. А в якийсь момент з'явилося (як паралельна робота) перше замовлення на ілюстрації, і я зрозуміла, що це момент вибору однієї з двох професій. За другою професією я ілюстраторка, хоча не маю професійної освіти.

МИЛУВАТИСЯ І ВИВЧАТИ

Для мене найефективніше навчання – це коли багато практики, і необхідні знання я можу здобути самоосвітою. В процесі роботи я зрозуміла, що те, до чого я ставилася як до неважливого, насправді було дуже важливим. Тоді я почала перечитувати свої тексти. Коли ми не маємо достатньо практики, то не здатні зрозуміти цінності знання. Якщо я бачу якусь «дірку» в своїй роботі, то йду і знаходжу матеріал, знаходжу людей, які потрібні, щоб заповнити цю прогалину. Не кажу, що це ідеальний варіант для кожного, але мені він допоміг. Ще мені здається, що питання часу – це завжди питання наших пріоритетів. І коли кажуть «я не маю часу» – це означає «я надаю пріоритет занадто великій кількості речей». Тому практика ведення скетчбуку – це про відбір інформації і певної форми відпочинку (знайти собі півгодини, коли ти дивишся на квітку і просто її малюєш), медитацію (фокус на одному об'єкті), це календар життєвих спостережень, візуальний щоденник. Його можна потім переглядати, черпати з нього ідеї, упорядковувати, знаходити якусь інформацію, надихатися і працювати над своїми творчими проектами.

Початки «Школи природничого малювання» належать до європейської традиції природничо-наукового рисунка, а потім – і ботанічної ілюстрації. Батьківщиною ботанічної ілюстрації вважають Німеччину та Швейцарію періоду Реформації. Саме тоді природничо-науковий рисунок став новим синтезом інтелектуального осягнення дійсності, що тоді культивував спостереження природних тіл. Знаний швейцарець Конрад Геснер, що зажив слави одного з батьків ботаніки, вивчаючи рослини, зробив тисячі начерків паростків, квіток і плодів. Згодом він здійснив дивовижні відкриття про структуру квітки. Його метод роботи палеонтолог Жорж Кюв'є назвав мистецтвом, яке пересотворило науку. В Україні зацікавлення природничо-науковим рисунком зростає в контексті розширення ринку сучасної ілюстрації і розвитку Art&Science.

ОСВІТА ДОРΟΣЛІХ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ТЕОРІЇ

Девід Колб є автором цікавих досліджень, теоретичних напрацювань та наукових книжок, має ступінь PhD в галузі соціальної психології в Гарвардському університеті, очолює раду директорів компанії Experience Based Learning Systems, яку він заснував 1980 року для організації перспективних досліджень та розробки практичних рішень у галузі сфері емпіричного навчання. Теорія Колба базується на розумінні чотириетапного навчального циклу і враховує виміри освітнього простору.

Етапи циклу навчання:

1. Конкретний досвід – набуття нового досвіду або нова інтерпретація старого.
2. Спостереження і рефлексія – спостереження за будь-яким новим досвідом. Але слід зазначити, що сам досвід і його розуміння не відповідають один одному.
3. Формування абстрактних понять – вибудовування нового уявлення, а також модифікація вже наявної абстрактної ідеї.
4. Активне експериментування – застосування досвіду в нових умовах, експериментальна перевірка.

Виміри освітнього простору

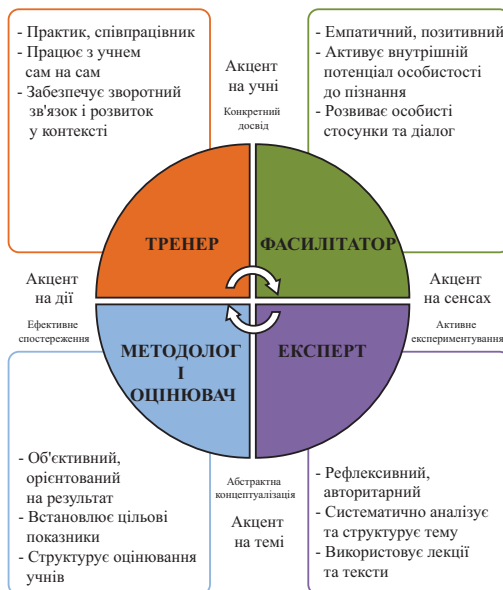

В ОСНОВІ ПІДХОДІВ ДО СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПРОЕКТУ «ГРОМАДА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ ЧЕРЕЗ АКТИВНУ ГРОМАДСЬКУ УЧАСТЬ» НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ІДЕЇ ВІДОМОГО ФАХІВЦЯ З ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛІХ ДЕВІДА КОЛБА

«Дорослий, якого навчають» є самостійною людиною, яка вже має певний досвід, що буде корисним не тільки їй під час навчання, але й тим, хто буде вчитися разом із нею, – вважає Д. Колб. – Найчастіше доросла людина має сильну мотивацію до навчання, зумовлену бажанням розв'язати якісь проблеми».

Девід Колб зосереджував увагу на стилях навчання і ролях, в яких перебуває той, хто навчає дорослих. Скориставшись інфографікою, видно, як перетинаються ці ролі, а відповідно – завдання навчального процесу та методи роботи.

Ролі освітян та навчальний цикл

ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВОДЯТЬ, ЩО «ДОВІЧНІ УЧНІ» – ЦЕ ГРОМАДЯНИ, ЯКІ НАБУВАЮТЬ НОВИХ ЗНАЬ, НАВИЧОК ТА ЗВ'ЯЗКІВ У ШИРОКОМУ СПЕКТРІ КОНТЕКСТІВ, ВОНИ ЛІПШЕ ПРИСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ЗМІН У СВОЄМУ СЕРЕДОВИЩІ

Цільові групи, з якими працюють Центри освіти дорослих

Навчальні центри, які було відкрито під час спільних проєктів Інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток» у партнерстві з DVV International в Україні за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини впродовж 2015–2017 років, орієнтовані на всіх допитливих громадян, незалежно від статі, освіти, соціального стану, професії, політичних поглядів і світогляду:

- професійні спільноти (серед яких шкільні вчителі, вихователі, викладачі);
- літні люди, які ведуть активний спосіб життя;
- переселенці;
- люди з обмеженими можливостями до навчання;
- родини та самотні люди;
- посадовці, державні діячі;
- молодь від 16 років;
- різноманітні організації, фірми, адміністрації.

Візуалізація концептів проєкту:
© Марися Рудська

»

Learning Community

Learning City

Learning Region

*14–15 листопада в атмосферних
затишних постіндустріальних
приміщеннях IZONE («ІЗОЛЯЦІЯ»)
відбулася Міжрегіональна партнерська
зустріч «Освіта дорослих у контексті
розвитку креативних індустрій»*

Резюме Міжрегіональної партнерської зустрічі:

- ключові тенденції, які впливають на розвиток освіти протягом життя (йдеться про поточний 2017 рік);
- тренди, що створюють певні контексти або формати освіти дорослих;
- відмінності між урбанізованими/неурбанізованими територіями, що зумовлюють подальший розвиток освіти дорослих;
- сценарії міжсекторних синергій та нових партнерських освітніх продуктів.

Ключові тенденції, що впливають на розвиток освіти дорослих на регіональному та міжрегіональному рівнях (за результатами обговорень та рейтингування):

- Зростання попиту на неформальну освіту.
- Включення освіти дорослих у Закон про освіту (Україна).
- Зростання зацікавленості з боку влади в розвитку освіти дорослих.
- Попит на фахівців з освіти дорослих.
- Осучаснення місцевих культурних закладів у рамках децентралізації.
- Створення стратегій розвитку ОТГ.
- Дефіцит інформації щодо ситуації на ринку праці.
- Зростання кількості провайдерів неформальної освіти.
- Розширення пропозицій Центрів освіти дорослих.
- Професіоналізація громадського активізму.
- Зростання запиту на нову якість життя.
- Активізація локальної мови культури через проекти, що реінтерпретують культурну спадщину.

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

- Перетворення культурних закладів і промислових об'єктів на культурні та освітні майданчики.
- Формування запиту на партисипаторні моделі роботи культурних установ і появу нових тематичних освітніх продуктів.
- Запит на розвиток міжсекторних партнерств.
- Брак публічних дискусій про громадянську освіту.
- Короткий горизонт планування діяльності у сфері неформальної освіти.
- Вступ кількох українських міст до мережі «Learning City».
- Зростання дискусій про спільноти.
- Нерозуміння відмінностей між спільнотами та громадами.
- Розширення можливостей активізації громади та реалізації спільних дій.
- Копіювання освітніх програм різними провайдерами та плагіат ідей.
- Розвиток діалогу між поколіннями через проекти та мистецькі ініціативи.
- Цифровізація процесів комунікування.
- Використання засобів візуалізації та гейміфікації в освіті дорослих.
- Зростання ролі онлайнплатформ у комунікації НУО.
- Прогалини в маркетингу культурних та освітніх продуктів, які пропонують неурядові організації.
- Старіння населення.
- З'являються інноваційні сервіси, зорієнтовані на конкретних клієнтів. Розширюється досвід успішних соціальних підприємств.
- Зростає комерціалізація освітніх послуг.

10 НАЙВАЖЛИВІШИХ ТЕНДЕНЦІЙ, ЯКІ ВПЛИВАЛИ НА РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ 2017 РОКУ

© ВОЛОДИМИР АЛЕКСАНДРОНЕЦЬ,

керівник приватного соціально-інформаційного закладу «Майстерня інноваційних технологій», член Республіканського громадського об'єднання «Білоруська Асоціація клубів ЮНЕСКО», м. Гомель

Білорусь, Молдову та Україну не випадково обрано регіоном діяльності Представництва Асоціації народних університетів Німеччини: в історії наших країн є багато спільних сторінок, сучасне життя – процес неминучої трансформації минулого, і тому виклики, які стоять перед нами, – також спільні. Що є передусім актуальним для регіону Білорусь – Молдова – Україна у сфері неформальної освіти?

Брак освітніх програм та напрямів, що орієнтовані на різні цільові групи, і за кількістю, і з урахуванням запитів та потреб цільових груп.

Менталітет: «З грамаці хлеба не гамаці» («З навчання хліба не поїси») – казала мені дев'яносторічна бабуса 2009 року, коли ще студентом я записував спогади поколінь у рамках етнологічного дослідження. На жаль, така думка актуальна в нашому суспільстві й сьогодні. Саме тому нам, як провідникам ідеї навчання, важливо встановлювати й просувати своєрідну моду на освіту, створювати освітні проекти, які будуть формувати ідею цінності навчання впродовж життя, а згодом стануть невід'ємною рисою менталітетів наших народів.

У нас в нормативних документах ще належно не визначено засад додаткової освіти дорослих. Якщо говорити про білоруський досвід, то в законі Республіки Білорусь про освіту додатковій освіті дорослих присвячено окремий розділ, де така освіта розглядається як «вид додаткової освіти, спрямований на професійний розвиток слухача, стажера та задоволення їхніх потреб у пізнанні». Звісно, сучасні тенденції розвитку суспільства вимагають перегляду цього формулювання, розширення повноважень не лише державних закладів освіти, а й громадських організацій, некомерційних та комерційних структур, що працюють за цією темою.

Населення не звикло й не схильне платити за навчання та освіту. Відповідно, як зазначила М. Тетчер: «Ні за що не сплатите, нічого не бережете».

Недостатня активність сучасних закладів освіти щодо процесів долучення до пропонованих освітніх програм та ініціатив некомерційних організацій.

Стандартизація праці тренерів, едукаторів.

Нестабільність проектної діяльності. Проекти, особливо донорські, переважно сервісні. Відповідно є кошти – є діяльність. Закінчився проект – і цікава діяльність згортається через брак фінансування.

Демографічна проблема, міграція населення з сільської місцевості – впливають на скорочення мережі закладів освіти та культури.

Кадрове питання. Говорячи про міжсекторне партнерство, ми навряд чи можемо впевнено стверджувати, що в наших закладах культури й освіти є фахівці, готові працювати над додатковою освітою дорослих.

Освіта й навчання в нас сконцентровані на інформуванні, наданні конкретних знань. Але важливе інше. Важливо, щоб здобуті знання сприяли змінам у поведінці цільових груп.

© ДАНІЕЛА ПАДУРЕ,

координаторка проекту
«Громада, що навчається,
трансформація конфліктів
в Україні та Молдові через активну
громадську участь», м. Кишинів

Центри освіти дорослих у Молдові – головне джерело розвитку активності в локальних спільнотах, які постраждали від втрати робочої сили, а також – розриву повсякденних соціальних зв'язків, що сформували певні стосунки в родинах та громадах. Багато молоді їде працювати до Європи, оскільки не бачить перспективи отримання гідної праці. Старші люди, навпаки, залишаються в селах, де живуть майже самотньо, і не бачать сенсу розвиватися далі та створювати щось нове, і тому всі пропозиції щодо розвитку освіти дорослих вони сприймають обережно.

Ми багато працюємо над розбудовою довіри у локальних спільнотах, передусім – довіри до пропозицій навчальних центрів скористатися освітніми курсами, почати спілкуватися та реалізовувати суспільно важливі проектні ідеї.

Спочатку тренінги відвідували жінки віком від 50 до 64 років, які воліють не лише поратися по господарству, а й розвиватися, вчитися нового. Чоловіки ж, з огляду на ментальність, не вважали освіту в зрілому віці серйозною справою, соромилися вчитися, тому рідко приходили на тренінги. Але з часом ситуація змінилася: чоловіки приходили з дружинами та починали цікавитися заходами, які пропонували Центри освіти дорослих.

Ми вивчаємо потреби людей і пропонуємо ті навчальні курси, які допоможуть їм в успішній соціалізації. Наприклад, у рамках проекту «Громада, що навчається...» Центри освіти

Які чинники впливають на зростання суспільного зацікавлення освітою дорослих у Молдові? Експерти вважають, що йдеться про готовність представників державної влади до співпраці з НУО та відкритість чиновників щодо розуміння потреб сектору освіти дорослих загалом, збільшення ініціатив громадян, посилення лідерського потенціалу спільнот, обмін досвідом з сусідніми країнами та регіонами Західної та Північної Європи, професіоналізацію працівників Центрів освіти дорослих

дорослих проводили семінари та тренінги з комп'ютерної грамотності, фінансового планування, проектного менеджменту. А в містах, де цільова аудиторія – люди середнього віку від 35 до 49 років, методисти розробили програми з сімейної освіти та навчання батьків, питань конкурентоспроможності на ринку праці, підприємництва, і учасники задовільнили свої потреби в розвитку особистих компетенцій.

Ми посилювали також потенціал вже чинних Центрів освіти дорослих та розвивали партнерства з будинками культури та бібліотеками. Ці інституції поступово розширюють свої функції, надаючи майданчики для локальних ініціатив, навчаються працювати по-новому та стають відкритішими для людей, організовуючи творчі зустрічі, дискусійні клуби, майстер-класи, і в такий спосіб наповнюють життя людей цікавим змістом.

Ми розуміємо, що суспільство неоднозначно сприймає неформальні структури організації сучасних процесів, тому ставлення громадян до освіти протягом життя змінюється тільки через успішні приклади.

На жаль, розвиток освіти дорослих упродовж життя ще недостатньо прописаний на рівні регуляторної політики держави.

Але, на щастя, всі інші питання – розроблення та впровадження програм, залучення донорських коштів – Центри освіти дорослих вирішують самостійно.

© ДМИТРО ЧЕПУРНИЙ,
координатор проекту
«ЗМІНА: Імпульс»
Фонду «ІЗОЛЯЦІЯ»,
м. Київ

Дослідження проекту ЗМІНА: Імпульс присвячені аналізу ситуації розвитку спільнот, культурних та освітніх ініціатив, стратегій працевлаштування і розвитку креативного потенціалу малих міст Луганської та Донецької областей, що розташовані поряд із «сірою зоною» на Донбасі.

У процесі обговорення визначених експертами тенденцій і «точок зростання» громадської активності на деокупованих територіях ми ще більше замислилися над тим, чому ці регіони України та регіони, які не зазнали перешкод під час конфлікту на Донбасі, мають схожі проблеми.

Про що йдеться?

- Проблеми інфраструктури та комунікації (транспорт, публічний простір, медіа).
- Розвиток локальної мови культури (через низові ініціативи, децентралізацію).
- Збільшення партисипативних проєктів, розбудова спільнот і байдужість потенційної аудиторії.
- Проблема внутрішньої колонізації та «парашутних організацій».
- Платформи ініціатив та окремі ініціативи («проблема з контентом, а не з майданчиками»).

У чому експерти бачать потенціал змін?

- Обмін досвідом і практиками (резиденції, конференції, екскурсії, обміни між організаціями, створення асоціацій).
- Нові формати роботи й вивільнення креативності (артрезиденції, виставки, перформативні практики, інтерактивні формати).
- Ґрунтовні стратегії і тактики культурного активізму (розгляд та аналіз успішних і неуспішних кейсів).
- Зростання професійності менеджменту громадських організацій.

ОДИН ІЗ ФОКУСІВ ПРОЕКТУ «ГРОМАДА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ ТА МОЛДОВІ ЧЕРЕЗ АКТИВНУ ГРОМАДСЬКУ УЧАСТЬ» – РОЗВИТОК ДІАЛОГУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ, ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ТА СПРІЯННЯ МІЖСЕКТОРНОМУ ПАРТНЕРСТВУ. ТОМУ МИ ЗАПРОСИЛИ КООРДИНАТОРА ПРОЕКТУ «ЗМІНА: ІМПУЛЬС» ДМИТРА ЧЕПУРНОГО ПОДІЛИТИСЯ ВРАЖЕННЯМИ ТА ПЕРШИМИ ВИСНОВКАМИ АНАЛІТИКІВ НА МІЖРЕГІОНАЛЬНІЙ ПАРТНЕРСЬКІЙ ЗУСТРІЧІ 13-14 ЛИСТОПАДА 2017 РОКУ

Військовий конфлікт в зоні АТО вплинув на зміст програм із громадянської освіти. Багато громадських організацій почали впроваджувати заходи, що спрямовані на розвиток локальної ідентичності, переосмислення конфліктів і травм. Особливі акценти в програмах із громадянської освіти зробили митці, які найбільш чутливо ставляться до питань сенсів життя, справедливості й гідності та працюють у напрямі «Мистецтво в часи змін і конфліктів».

Вистава «Альберт, або Найвища форма страти», що створена за однойменним оповіданням Юрія Андруховича, проблематизує питання свободи та цінності людини у форматі сучасного аудіовізуального перформансу. Цей проект наскрізь пронизаний яскравою політичною сатирою. Вистава зібрала повну залу в Ужгороді, де стала частиною культурно-освітніх подій за програмою мікропроєкту «Майстерня соціального проєктування».

Фрагмент вистави
«Альберт, або Найвища
форма страти»:

Юрій Андрухович,
Уляна Горбачевська.
©Артпроєкт створений
в рамках
мистецьких програм
агенції «АртПоле»

Фото надано
©2017 ГО Асоціація
сприяння культурі та
освіті «ЛІК»

© БОГДАН ТИХОЛОЗ,
директор Львівського національного
літературно-меморіального
музею Івана Франка,
співавтор науково-просвітницького
інтернет-проекту ФРАНКО: НАЖИВО/
FRANKO: LIVE ©,
кандидат філологічних наук,
доцент ЛНУ імені Івана Франка, м. Львів

Впродовж 2017 року в наших спільнотах зберігається криза довіри до формальних інституцій. Не лише до освітніх, але й до культурних інституцій, до державних структур, установ соціального захисту тощо. Тобто, формалізовані інституції не виконують своїх головних функцій.

Що ми маємо робити в такій ситуації?

Ми змінюємо функції інституцій. Іноді, і це також є проблемою, ми перебираємо на себе ті функції, які не є для нас пріоритетними, або для якісної реалізації яких нам бракує ресурсів. Добре, що існують донори, добре, що існують інноваційні проекти, але проекти врешті добігають логічного завершення, а зміни мають зберігати певну сталість.

Під час дискусій у рамках Міжрегіональної партнерської зустрічі ми багато розмовляли про інституції. Насправді, інституцій не існує, їх просто немає. Є стіни, будівлі, але принципову сутність інституцій визначають люди. Не завжди важливо, хто саме: директор музею, бібліотеки, представник громадської організації чи політик. Важливо – чи ставлять ці люди на вершину ієрархії цінностей інтелект, творчість та свободу.

Мені видається, наше майбутнє вирішується на рівні особистого діалогу: якщо ми в рамках партнерських зустрічей, у рамках своїх інституцій та співпраці з іншими інституціями і структурами приходимо до такого діалогу, знаходимо порозуміння, тоді варто очікувати успіху. Це найскладніше. Тому що інерційність мислення значно страшніша, ніж інституційна перетворення та інституційна інерційність.

Соціальний запит на неформальну освіту – це запит на свободу, запит на інтелект, і ще – це запит на креативність. І я абсолютно категорично впевнений, що інтелект, свобода та креативність здолають інерцію.

Щ

ЩО TAKE?

ЩО TAKE ПОСТУП?

ЩО
TAKE
?

запитання, з якого починається **пізнання**: в психофізіології природну реакцію живих істот на нове й несподіване називають рефлексом «що таке?» Цими словами починаються заголовки Франкових праць — «Що таке поступ?», «Що таке соціалізм?», «Що таке громада і чим би вона повинна бути?» та ін.

Фрагмент абетки-енциклопедії «Франко від А до Я» про життя Івана Франка. Цей артбук проект — приклад переосмислення традицій і кумирів, поштовх до вивільнення освітніх ресурсів і креативного потенціалу музеїв і бібліотек.

Контакти:

e-mail:

info@dvv-international.org.ua

+38 044 278 86 13

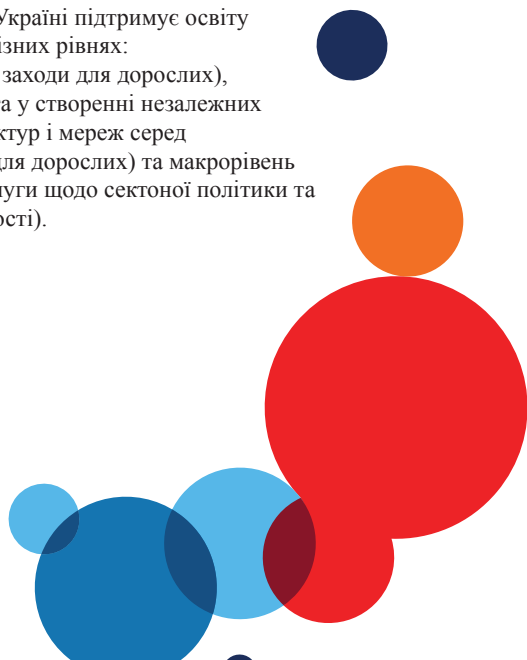
вул. Костьольна, 4,
офіс, 16
м. Київ, 01001

DVV International – Інститут міжнародної співпраці Німецької Асоціації народних університетів (DVV або Deutscher Volkshochschulverband e.V.).

DVV представляє інтереси 900 народних університетів Німеччини (Volkshochschule) та їхніх регіональних асоціацій як найбільших постачальників додаткової освіти в Німеччині.

DVV International – одна з провідних професійних організацій в галузі освіти дорослих, з унікальним досвідом, набутим за понад 45 років активної діяльності.

DVV International в Україні підтримує освіту дорослих на трьох різних рівнях: мікрорівень (освітні заходи для дорослих), мезорівень (допомога у створенні незалежних організаційних структур і мереж серед провайдерів освіти для дорослих) та макрорівень (консультаційні послуги щодо секторної політики та адвокаційної діяльності).

Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» – це громадська організація, яка проводить незалежні дослідження, експертизу, розроблення, впровадження освітніх та культурних проектів і програм; залучає активних громадян до діалогу й довіри, сприяючи згуртованості суспільства, поширенню ідей, які підтримують цінності культурної різноманітності, допомагає в реалізації локальних стратегій сталого розвитку громад.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ:

- громадянська та міжкультурна освіта на всіх рівнях формальної і неформальної освіти;
- освіта, що підсилює соціальні компетентності дітей і дорослих;
- культурні підходи до освіти дорослих та її практики;
- міжнародний досвід в освіті;
- дослідно-аналітична діяльність в міжкультурній освіті, недискримінації, запобіганні насильницьким конфліктам, їх розв'язання і трансформація;
- розвиток культури миру, практики переговорів та ненасильницького розв'язання конфліктів;
- питання історичної пам'яті, відновлення довіри в суспільстві й побудови спільного майбутнього України;
- підтримування й популяризація культурного різноманіття в Україні;
- дослідження інтолерантності, дискримінації, «мови ворожнечі» в ЗМІ та в навчальних матеріалах;
- розвиток діалогу та посилення потенціалу громадських організацій у цих сферах;
- допомога ВПО й іншим вразливим групам населення в адаптації, соціалізації та інтеграції у громадах;
- розвиток міжсекторної, міжрегіональної, міжнародної співпраці.

Контакти:

e-mail:
idcir.office@gmail.com

+38 050 944 69 37
+38 096 275 71 02

вул. Костьольна, 4,
офіс, 14
м. Київ, 01001

«ГРОМАДА, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ»:

**Ключові тенденції та фактори
розвитку освіти дорослих.**

Київ, 2017.– 35 с.

Автор концепції та редактор-упорядник:

©Юлія Голоднікова

Переклади:

Ірен Пойченко, Мирослава Прихода

Дизайн/верстка макету:

©Ганна Волкова

Графіка та ілюстрації:

©Марися Рудська

Фото:

©Яна Коробенко

Літературне редагування та коректура:

Мирослава Прихода

Learning Community